

УДК 738.036(477)"20"

СУЧАСНА ХУДОЖНЯ КЕРАМІКА ЯК МИСТЕЦЬКИЙ І ДИЗАЙНЕРСЬКИЙ ОБ'ЄКТ

ЗІНЕНКО Тетяна, БОЖИНСЬКИЙ Назар, МАТВІЙЧУК Наталія
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

Полтава, Україна

tezinenko@gmail.com, natalimja@ukr.net

nazarbozinskij@gmail.com

Художня кераміка здобуває все більші простори застосування у сучасних умовах у порівнянні з минулим. Вона відходить від традиційної «ужитковості», «прикладного» характеру, займаючи рівноцінні позиції як у образотворчості так і у середовищі дизайну. У дослідженні наведено теоретичні роздуми та характеристики практичного застосування творів сучасної української кераміки як самоцінного мистецького твору так і предмету середовища.

Досліджується творчість сучасних українських художників-керамістів та звучання їх робіт у конкретному середовищі та у співпраці з архітектурою. Розглядається проблема того за яких умов мистецький твір стає об'єктом дизайну.

***Ключові слова:** сучасне мистецтво, художня кераміка, дизайн, середовище*

ВСТУП

Сучасний ритм життя і ті фундаментальні зміни, що відбуваються у світі і носять відверто екзистенційний характер, вимагають від сучасного фахівця нових підходів, заснованих на синергії дизайнерської та образотворчої діяльності задля створення предметів і образів, що органічно поєднують у собі практичність підходів з філософським заглибленням у їх зміст. У цьому контексті кераміка, як перший матеріал, створений людством, працює особливо ефективно, поєднуючи новітні підходи і стародавні техніки, володіючи сучасним інструментарієм дизайнера та традиційною палітрою живописних прийомів художника. Для аналізу обрано твори сучасних українських художників, що працюють у кераміці.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Метою даної статті є дослідження проблеми теоретичної і термінологічної присутності творів сучасної української художньої кераміки в окремих дизайнерських проєктах, в архітектурі та як самоцінних мистецьких творів. Визначити особливості співпраці, співіснування та перетину творів художньої кераміки у царині дизайну, архітектури та образотворчості і є завданням даного дослідження.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Усі ми рано чи пізно стикалися з ситуацією, коли спостерігали ефективну і гармонійну співпрацю простору і об'єкта, коли здається, що саме ця річ ніби створена для цього простору, і навпаки, спостерігали ситуацію, коли гарний сам по собі твір втрачається, або просто лишається нейтральним у певному середовищі. Чи залежить це від художньої якості твору і його ідейного наповнення, чи тут спрацьовують інші критерії. Співпраця таких галузей як архітектура, дизайн та образотворче мистецтво через призму дослідження конкретних мистецьких творів, виконаних українськими художниками-керамістами наприкінці ХХ на початку ХХІ століття, дозволяє визначити критерії того, за яких умов мистецький твір є виключно мистецьким твором, а за яких він працює як елемент організації простору. Постають питання: що таке керамічний арт-об'єкт у дизайні, які його функції, що може слугувати критеріями відбору керамічних арт об'єктів для того чи іншого середовища, чи може твір визначити загальну концепцію середовища чи навпаки, середовище потребує певного мистецького твору?

Ці та інші питання є надзвичайно важливими у формуванні підходів до творення цілісного простору. Слід також з'ясувати, яким за своїм естетичним і функціональним спрямуванням має бути твір, який варто обирати для організації простору, або який володіє певними нейтральними якостями, або який має залишитися виключно твором виставкового характеру як самоцінний об'єкт. Звернімося до термінологічного означення досліджуваних явищ: «До визначення "Арт-об'єкт" можна віднести певний довільний предмет, просторове тіло або архітектурний об'єкт, який несе як матеріальну, так і художню цінність, і призначений викликати певні емоції у глядачів, передаючи творчу ідею автора.» [2] – читаємо у вимогах Українського культурного фонду.

Сьогодні арт-об'єкти в дизайні інтер'єру не варто ототожнювати з простими прикрасами. Предмети мистецтва — це часто композиційний центр у сучасному житті, який відображає індивідуальність, самобутність й художній смак власників. Ці елементи роблять простір стильним, виразним і затишним за умови їх грамотного поєднання та правильного розміщення» [3] – зазначено в рекламному анонсі однієї української дизайнерської компанії. Залишається питання, як і чи можливо впливати на смак замовника (особливо, якщо він вирішує на питання власного інтер'єру чи двору, а питання оформлення громадського простору), якщо він навіть близько не знайомий з передовими світовими тенденціями і керується своїм власним, як правило, еkleктичним у кращому випадку смаком і такими ж еkleктично взятими модними тенденціями. Але вихід є. і цей вихід – перфектні зразки організації простору, коли твір, архітектура і середовище звучать як єдиний оркестр.

Розглянемо, як приклад проект «Тіні» українського художника Юрія Мирка, що був презентований 2023 року в залах та на території Національного музею-заповідника «Софія Київська». Сам простір Софії є глибоко сакральним і присутність у ньому чогось «негармонійного», «іншого» була б очевидною. Постає питання Юрія Мирка і його роботи ніби гармонізують простір і час, точно і влучно показують щось важливе і загальне. Автор «... апелює до Бога у текстах та сенсах багатьох робіт, цей проект є не так і не лише християнським,

як глобально духовним. Тут переплітається українська культура та релігією нашої країни з ведичними традиціями та такими східними філософіями, як буддизм. Для розуміння глибокого сакрального сенсу кожного оберегу глядач не повинен бути релігійним або обмеженим однією традицією — кожен зможе знайти сенси, необхідні на даному етапі духовного шляху» [5].

Рис.1. Фрагменти скульптур проєкту «Тіні» Юрія Мирка.
Національний музей-заповідник «Софія Київська». м. Київ, 2023

У суспільному обговоренні часто зустрічаємо досить гострі дискусії з приводу паркових скульптур, монументів, пам'яників, та малих архітектурних форм. Головна суперечність у нерозумінні різниці між цими поняттями, а також їхнього значення, навіть серед деяких митців. Середовищні споруди сприймають як політично забарвлені скульптури, які нібито можна з легкістю прибрати або замінити будь чим іншим. Або навпаки – концептуальні студійні скульптури пропонують як архітектурно-монументальні середовищні об'єкти, незважаючи на навколишнє предметно-просторове середовище. Внести ясність можна, принаймні тим, що монументальні середовищні об'єкти, що є складовою частиною архітектурного середовища повинні мати лапідарний образ та ідейний зміст.

Без лапідарного образу об'єкт стає концептуальною мистецькою скульптурою, а без ідейного змісту але з лапідарним образом - ми отримаємо кіч, що теж не є архітектурно-середовищним об'єктом. Ще однією з функцій монументального середовищного об'єкту є організація простору. Авжеж, можна сказати що середовище може бути організоване чим завгодно, навіть смітником чи деревом. Як і в промисловому дизайні – імідж і образ компанії існуватиме незалежно від того, чи розробляли його навмисне, чи він утворився сам собою. Проте, коли ми говоримо про рукотворні мистецькі об'єкти, зокрема монументальну кераміку чи іншу скульптуру, ці функції особливо важливі, і лягають великою відповідальністю на плечі автора, або групи авторів.

Отже, виділяємо такі рівні чи види середовищних об'єктів сьогоднішнього дизайну 1) концептуальна скульптура з ідейним змістом але без лапідарного образу (пам'ятник Моцарту у Львові), 2) середовищний об'єкт з ідейним змістом з лапідарним образом (наприклад, погруддя Т.Шевченка), 3) середовищний об'єкт кічезового характеру, з лапідарним образом, що іноді може організовувати простір (дівчина з веслом, "Я♥ПОЛТАВА", тощо). При невідповідності образів і функцій встановлених чи проєктованих об'єктів можемо одразу перейти до питань урбаністики, а точніше урбосоціології, конфліктології та прогностики певного середовища, як міського так і сільського, та й природного відкритого простору теж.

ВИСНОВКИ

Таким чином, твір (керамічна скульптура у ландшафті, керамічне панно в екстер'єрі архітектурної споруди тощо) стає невід'ємною частиною дизайнерського чи архітектурного ансамблю виключно за умови їх впливу на певний простір. За таких умов, даний твір набуває ознак монументальності, оскільки його присутність/відсутність у конкретному середовищі є відчутною, значимою і необхідною.

ЛІТЕРАТУРА

1. Лопухова, О. С. Дизайн — мистецтво художника і розрахунок аналітика. Технологія і техніка друкарства, 2011. 2(32). С. 153–158. URL: [https://doi.org/10.20535/2077-7264.2\(32\).2011.52839](https://doi.org/10.20535/2077-7264.2(32).2011.52839)
2. УКФ ЛОТ 4. Арт-об'єкти та дизайн. URL: https://ucf.in.ua/m_lots/6188e2bc1a3fbd6e4556ba92
3. Арт-об'єкти в дизайні інтер'єру: як додати простору індивідуальності? URL: <https://homeinteriors.com.ua/art-obyekty-v-dyzayni-interyeru/>
4. GORN Ceramics. Світло і тіні Юрія Мирка <https://pragmatika.media/gorn-ceramics-svitlo-i-tini-jurija-mirka/>
5. Юрій Мирко та його обереги. URL: <https://kyivdaily.com.ua/oberegy/>

ZINENKO T., BOZINSKIY N., MATVIYCHUK N.

CONTEMPORARY ART CERAMICS AS AN ART AND DESIGN OBJECT

Art ceramics is gaining more and more areas of application in modern conditions compared to the past. It departs from the traditional "usefulness", "applied" nature, occupying equal positions both in visual arts and in the environment of design. This article is devoted to theoretical reflections and the characteristics of the practical application of works of modern Ukrainian ceramics, both as a valuable work of art and as an object of the environment.

The creativity of modern Ukrainian ceramic artists and the sound of their works in a specific environment and in cooperation with architecture are studied. The problem under which conditions a work of art becomes an object of design is considered

Key words: contemporary art, art ceramics, design.